

Sundheds- og Ældreministeriet

TALEPAPIR

Det talte ord gælder

Samråd W om udviklingen i seksuelt overførte sygdomme d. 31. januar 2017

Tak for spørgsmålet.

Samrådet her i dag blev jo indkaldt i forbindelse med, at Sundhedsstyrelsen sidste år offentliggjorde de nyeste tal for forekomsten af klamydia.

Her fremgik det, at der blev diagnosticeret næsten 32.000 tilfælde af klamydia i 2015, hvilket er hidtil højeste tal.

Spørgeren henviser i samrådsspørgsmålet i øvrigt til "stigningen" for andre seksuelt overførte sygdomme.

- Men ser man på udviklingen inden for de enkelte sygdomme, så er billedet faktisk mere broget.

Det er korrekt, at vi siden 2002 har set en stigning i antal tilfælde af klamydia, syfilis og gonoré.

- Men i samme periode har antallet af nye tilfælde af HIV ligget stabilt, mens antal behandlinger for kondylomer faktisk er faldet markant.

Derudover ser vi forskellige udviklinger afhængig af hvilke aldersgrupper, vi kigger på.

Den samlede udvikling i antallet af seksuelt overførte sygdomme er altså mere komplekst end som så.

Samtidig mener jeg, at det er vigtigt at bemærke, at der for så vidt angår klamydia er tale om en jævn stigning over en årrække.

- Ifølge Sundhedsstyrelsen kan det ikke betegnes som et decideret *udbrud*, som er kendetegnet ved en kraftig stigning, eksempelvis i bestemte befolkningsgrupper.

Når det så er sagt, så mener jeg naturligvis, at det er det vigtigt, at flest mulige tilfælde af seksuelt overførte sygdomme opspores og behandles.

- Men allervigtigst er det, at vi arbejder for at forebygge, at personer overhovedet smittes med infektionerne.
- Og det bliver der gjort et stort stykke arbejde for i Danmark allerede.

Ser vi på klamydia, har vi som sagt set en stigning i det samlede antal diagnosticerede tilfælde i de seneste år fra ca. 15.000 tilfælde i 2001 til lidt over 30.000 tilfælde i 2015.

- Klamydia er altså fortsat en meget udbredt sygdom, ikke mindst blandt unge i alderen 15 til 29 år, hvor ca. 80 % af alle tilfælde findes.

En del af stigningen kan muligvis skyldes, at der i perioden har været en 15 procents stigning i antal personer, der er blevet testet for klamydia.

- Og det er jo naturligvis positivt, at flere lader sig teste.

- Den øgede testaktivitet kan dog desværre ikke forklare hele stigningen i antal fundne tilfælde.

Kigger vi i stedet specifikt på de 15 til 19-årige, har vi faktisk set et fald i antal klamydiatilfælde i forhold til niveauet i 2008.

- En del af forklaringen på det fald er muligvis Sundhedsstyrelsens oplysningskampagner.
- Vi ved nemlig, at kampagnerne i særlig høj grad har haft tendens til at ramme netop den unge målgruppe.

Hvad angår kønssygdommen gonoré, har der været en kraftig stigning i antal tilfælde fra ca. 150 i år 2000 til ca. 1.600 i 2015.

- En del af stigningen kan formentlig også her forklares ved, at flere personer testes for gonoré end tidligere.

- Vi ved nemlig, at de fleste mikrobiologiske afdelinger er begyndt at udføre en kombineret undersøgelse for gonoré og klamydia, hvor man tidligere kun har testet for klamydia.

Ligesom ved klamydia er det dog Sundhedsstyrelsens vurdering, at der også er en reel stigning i forekomsten af gonoré, og at det øgede antal tests derfor ikke kan forklare hele stigningen.

Ser vi på syfilis, har der som sagt også været en stigning i antallet de seneste 15 år fra 14 tilfælde i 2000 til 446 tilfælde i 2015.

- Syfilis forekommer i Danmark hovedsageligt blandt mænd, der har sex med mænd.

- Og for denne sygdom ser vi faktisk den største forekomst blandt 30-49-årige – i modsætning til de fleste andre seksuelt overførte sygdomme, hvor forekomsten er størst blandt unge under 30 år.

Det gælder dog ikke for alle sygdommene, at forekomsten er steget.

Forekomsten af kondylomer – også kaldet kønsvorter – er faktisk faldet kraftigt fra ca. 23.000 behandlede tilfælde i 2009 til knap 10.000 behandlede tilfælde i 2015.

- Denne udvikling kan især tilskrives HPV-vaccinen, som blev introduceret i 2008.
- Udover at bidrage til at forebygge livmoderhalskræft har HPV-vaccinen nemlig også haft den effekt, at den har forebygget kønsvorter.

Antal nye tilfælde af HIV har ligget nogenlunde stabilt i de senere år, fra 265 nye tilfælde i 2001 til 211 nye tilfælde i 2015.

- Dette på trods af, at der bliver flere og flere personer i Danmark, der lever med HIV, fordi behandlingsmulighederne er blevet bedre.
- Stagneringen i antal nye tilfælde af HIV skyldes formentlig, at mange af de personer, som lever med HIV, er velbehandlede og derfor ikke giver infektionen videre til andre.

Efter at jeg nu har gennemgået udviklingen for de mest almindelige seksuelt overførte sygdomme, står det forhåbentlig klart, at udviklingen er forskellig fra sygdom til sygdom og blandt forskellige aldersgrupper og køn.

- Og samlet set kan Sundhedsstyrelsen ikke pege på et enkelt forhold, der kan forklare den udvikling, vi ser inden for seksuelt overførte sygdomme.

Det betyder samtidig, at det er væsentligt med en flerstrengt indsats på tværs af aldersgrupper og med forskellige typer af initiativer målrettet forskellige grupper.

Det leder mig til nogle af de indsatser, som allerede foregår på nationalt plan og lokalt rundt omkring i kommunerne.

For kommunerne har det primære ansvar for at sikre borgerrettede forebyggelsesindsatser – også når vi snakker seksuel sundhed.

- Og der foregår allerede en masse forskellige tiltag i kommunerne.

- Eksempelvis stiller mange kommuner gratis kondomer til rådighed for borgere, som er i særlig risiko for at blive smittet med en seksuelt overført infektion.

For at sikre høj kvalitet af de kommunale indsatser har Sundhedsstyrelsen udviklet en forebyggelsespakke om seksuel sundhed.

- Den kan hjælpe kommunerne med at implementere lokale initiativer, der virker.

Derudover gennemfører Sundhedsstyrelsen en årlig kampagne med fokus på at bruge kondom, hvor målgruppen især er unge op til 25 år.

- Her involveres også størstedelen af landets kommuner og en masse foreninger, virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

Sundhedsstyrelsen har desuden udgivet en publikation med beskrivelse af en model til at styrke sundheds- og seksualundervisning i grundskolen.

Foruden Sundhedsstyrelsens aktiviteter inden for seksuel sundhed, bidrager også flere organisationer med forebyggelsesindsatser, som blandt andet Sundheds- og Ældreministeriet bevilliger midler til.

- Én ting er myndighedskampagner – noget andet er de kampagner, som andre aktører gennemfører, og som indimellem kan tale i et andet sprog, som i højere grad når de unge.

Med den seneste satspuljeaftale blev der eksempelvis afsat 12 mio. kr. årligt i varige midler til Sex & Samfunds forebyggelsesindsatser vedrørende seksuel sundhed.

Med de ekstra midler forventer jeg en øget indsats i forhold til arbejdet med eksempelvis at forebygge seksuelt overførte

sygdomme blandt unge.

- Midlerne er blandt andet afsat til rådgivningslinjen "Sexlinjen", hvor unge og andre kan få rådgivning og søge information online.
- Derudover skal midlerne gå til Sex & Samfunds årlige "Uge Sex"-kampagne, som løber af stablen i næste uge på landets folkeskoler og ungdomsuddannelser.
- Og endeligt skal satspuljemidlerne bruges til, at der kan udvikles rådgivningsmaterialer til borgere, kommuner og sundhedsprofessionelle vedrørende seksuel sundhed.

Foruden Sex & Samfund giver Sundheds- og Ældreministeriet også en årlig støtte til AIDS-Fondet, som i 2016 var på næsten 18 mio. kr.

- Midlerne går blandt andet til en målrettet oplysnings- og testindsats vedrørende HIV og syfilis blandt mænd, der har sex med mænd.
- Desuden bevilliges penge til en rådgivningsindsats vedrørende HIV og AIDS samt en kampagne, som skal mindske stigmatisering af personer med HIV og AIDS.

Samlet set vil jeg mene, at vi er rigtig godt på vej på det her område i forhold til forebyggelsesindsatser.

Men det er også vigtigt at pointere, at forebyggelse på det her område ikke kan klares med et snuptag.

- Det er nødvendigt med en længerevarende indsats, da der hele tiden kommer nye unge i målgruppen, som skal lære, hvordan man eksempelvis undgår seksuelt overførte sygdomme.

I den forbindelse er de vigtigste elementer i

forebyggelsesindsatsen:

- at opfordre de unge til konsekvent at bruge kondom, når de er sammen med nye partnere – også selvom man er beskyttet på andre måder mod graviditet,
- at sørge for en effektiv opsporing og behandling af de personer, som bliver smittet med en seksuelt overført infektion,
- og at sørge for en udbredelse af vaccinationer, hvor det er muligt, og hvor det har en effekt.

Og så kan vi jo samtidig ønske, at de ekstra midler, som for nyligt er afsat til Sex & Samfund, kan afstedkomme en styrket forebyggelsesindsats på området, som på længere sigt kan føre til at unge er mere bevidste om seksuelt overførte sygdomme.

Og med de ord vil jeg give ordet videre til undervisningsministeren, som vil fortælle om de indsatser, som foregår på undervisningsområdet.